

Rapport

Katholicisme in Nederland

Opvattingen en ervaringen van katholieken en voormalig katholieken

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/015

Datum

januari 2022

Opdrachtgever

Dagblad Trouw

Auteurs

Charlotte van Miltenburg
Peter Kanne

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	4
2. Inleiding	7
2.1 Achtergrond	7
2.2 Doel van het onderzoek	7
2.3 Methode van onderzoek en representativiteit	8
2.4 Leeswijzer	9
3. Katholicisme in Nederland	10
3.1 Kerkgang en betrokkenheid	10
3.2 Redenen om niet meer bij de katholieke kerk te willen horen	17
3.3 Verbondenheid met de katholieke kerk	18
3.4 Toekomst van de katholieke kerk	19
4. Priesters uit het buitenland	20
5. Financiën	23
5.1 Geld schenken	23
5.2 Inschatting financiële situatie parochie	25
6. Attituden ten opzichte van de katholieke kerk	26
6.1 Attituden ten opzichte van het eigen geloof	26
6.2 Attituden ten opzichte van de katholieke kerk	27
6.3 Politieke voorkeur	33

Managementsamenvatting

Katholieken niet optimistisch over de toekomst van hun kerk

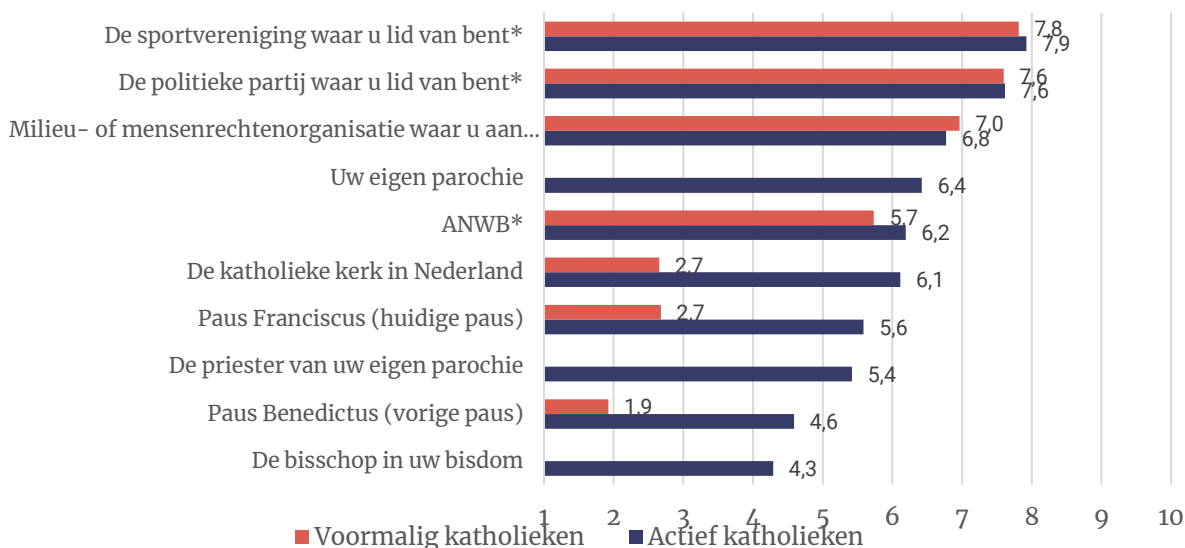
De verbondenheid die katholieken ervaren met de kerkelijke instituten is laag. Vaak zijn ze het ook niet eens met de standpunten die de kerk aanhoudt. Voor veel voormalig katholieken waren dit ook redenen de kerk te verlaten, maar van de huidige actieve katholieken is maar een klein deel dat van plan. Het geloof belijden en het gemeenschapsgevoel blijven voor hen belangrijke redenen om naar de kerk te gaan, hoewel de verwachting wel is dat de kerkgang na de coronacrisis verder zal afnemen. Aangezien er uit Nederland weinig nieuwe aanwas is, worden priesters uit het buitenland, ondanks de taalbarrière, met open armen ontvangen. In actie komen om de kerk te redden als deze nog meer in nood raakt, lijkt bij de gelovigen niet hoog op de agenda te staan. Veel katholieken kijken dan ook niet optimistisch naar de toekomst van hun kerk.

Verbondenheid katholieken met kerkelijke instituten laag

De verbondenheid die de katholieken met hun kerk is laag. Dat zien we onder andere wanneer dat wordt vergeleken met andere verenigingen waar men lid van kan zijn zoals de sportvereniging en een politieke partij. De huidige paus krijgt bijvoorbeeld maar een 5,6 en de eigen priester een 5,4. De sportvereniging daarentegen scoort bijna een 'goed': 7,8. Voor parochies kan dit alarmerend zijn. Bij een instituut waarbij verbondenheid en samenkomen zo belangrijk is, zou je verwachten dat de binding hoger is.

Wel voelen frequente kerkgangers meer verbondenheid: katholieken die wekelijks of vaker naar de kerk gaan geven een 8,5 aan de verbondenheid met de parochie en een 7,6 aan hun verbondenheid met de katholieke kerk in Nederland.

In welke mate voelt u zich verbonden met onderstaande instituten/organisaties? Gemiddeld cijfer per groep (basis: actief katholieken, n=894 en voormalig katholieken, n=1029)

We vroegen respondenten een cijfer te geven (1-10) voor de mate van verbondenheid die zij voelen met de verschillende instituten en organisaties. In de figuur staat per organisatie/instituut het gemiddelde cijfer wat gegeven is door de groep *Vraagstelling is alleen voorgelegd aan de respondenten die aangeven lid te zijn van een organisatie (sportorganisatie, n=607; politieke partij, n=206; milieuorganisatie, n=490; ANWB, n=1065).

Weinig trots, maar ook geen massale uitloop

Daarnaast lijken de katholieken ook niet zo bevlogen in hun eigen geloof. Slechts vier op de tien katholieken vertellen trots aan anderen dat ze katholiek zijn. En de actie- en geefbereidheid – in het geval de kerk in de problemen komt – is niet al te hoog. Slechts één op de zes katholieken denkt dat Nederlanders vertrouwen hebben in de katholieke kerk. De vraag is dus nog maar of een verandering in de standpunten ook een nieuwe energie naar de kerk zal brengen.

Een troost is dat maar weinig katholieken (8%) echt overwegen om de kerk te verlaten. Dat wordt mogelijk verklaard door de redenen waarom katholieken naar de kerk gaan: niet om bevestigd te worden in hun opvattingen, maar om hun geloof te belijden, de traditie voort te zetten, en voor het gemeenschapsgevoel.

Kunt u aangeven in hoeverre het u hier mee eens of oneens bent? (basis: actief katholieken, n=894)

	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Weet ik niet
Ik vertel trots aan anderen dat ik katholiek ben	38%	46%	15%	1%
Als mijn kerk dreigt te worden gesloten, zou ik in actie komen om dat te voorkomen	29%	35%	30%	6%
Ik denk er wel eens over na om de katholieke kerk te verlaten	8%	15%	76%	1%
Ik vind het belangrijk om de pastoor te spreken	23%	40%	35%	1%
Ik denk dat de meeste mensen in Nederland vertrouwen hebben in de katholieke kerk in Nederland	17%	36%	42%	5%
Ik ben bereid meer geld aan de kerk te geven als mijn kerk daarmee voor sluiting wordt behoed	36%	33%	26%	5%

Zorgen om de toekomst

Hoewel de bevlogenheid in het geloof matig is, maken de katholieken zich wel zorgen om te toekomst van de kerk: twee derde maakt zich een beetje of veel zorgen. De zorgen gaan over verschillende dingen: het voortbestaan van het geloof, het aantal katholieken, het behoud van de gebouwen, de standpunten van de kerk en de opkomst van andere geloven. Lang niet alle katholieken kijken dan ook positief naar de toekomst van de katholieke kerk in Nederland. Van hen denkt bijna een kwart dat de katholieke kerk over 25 jaar waarschijnlijk of zeker niet meer van betekenis is.

De verwachting is dat na corona de kerkgang verder zal teruglopen. Op dit moment gaat ongeveer een op zeven katholieken – hoewel ze zich actief katholiek noemen – nooit fysiek naar de kerk. Hoe hoger de leeftijd, hoe frequenter de kerkgang nog is. Na corona denkt een kwart minder vaak te gaan of helemaal niet meer. Vooral de nu al weinig frequente kerkgangers verwachten straks helemaal niet meer naar de kerk te gaan.

Er zijn ook financiële zorgen. Van de actieve katholieken die geld schenken aan de kerk zegt een derde in de afgelopen 10 jaar (veel) meer te zijn gaan geven. Dit is een groter aandeel dat het percentage dat zegt (veel) minder te zijn gaan geven (een vijfde). Toch is het zorgelijk dat ook deze noemenswaardige groep katholieken hun donaties terugschroeft: Slechts een derde van de actieve katholieken denkt dat hun parochie over (ruim) voldoende middelen beschikt om haar voor de komende tien jaar te onderhouden.

Priester uit buitenland positief ontvangen

Actieve katholieken gaan nu vooral nog naar de kerk om hun 'geloof te belijden', een 'traditie voort te zetten', vanwege 'het gemeenschapsgevoel' en om 'inspiratie op te halen'. Er zijn wel zorgen over het aantal beschikbare priesters om de mis te doen. Daarom zijn de meeste katholieken ook blij met de komst van priesters uit het buitenland, zoals India, Zuid-Amerika of Oost-Europese landen, hoewel er soms wel sprake is van een taalbarrière. Sommige katholieken ervaren van de priester een grote betrokkenheid met de parochie en/of de Nederlandse cultuur, en sommigen ervaren juist het tegenovergestelde. Daarbij is het soms zo dat de buitenlandse priester veel conservatiever is dan de Nederlandse katholieken.

Voormalig katholieken, die vroeger naar de kerk gingen, gingen om geheel andere redenen. Vooral 'uit gewoonte', om een 'traditie voort te zetten' of 'omdat het zo hoorde'. Zij gingen dus overwegend niet naar de kerk uit intrinsieke motivatie, en deze redenen waren voor hen kennelijk onvoldoende om de kerkgang voort te zetten. Daarnaast zijn zij ook afgehaakt vanwege de standpunten van de kerk over verschillende thema's, zoals vrouwenrechten en homoseksualiteit.

Katholieken progressiever dan de leiding

Een meerderheid van de katholieken is progressiever dan de kerkleiding. Ze denken eigenlijk net zo progressief als gemiddeld Nederland. Zo vindt 78 procent van de katholieken dat vrouwen ook priester moeten kunnen worden en 75 procent vindt dat relaties van homoparen moeten kunnen worden ingezegend. Slechts een op de zeven katholieken vindt dan ook dat de leiding van de kerk met de tijd meegaat.

In sommige opzichten zijn de jongere katholieken (18-35 jaar) zelfs iets conservatiever dan de ouderen. Volgens Stijn Fens, journalist bij opdrachtgever Trouw, is dat niet gek, aangezien katholiek zijn voor jongeren vaak een bewuste keuze is, en niet meer iets wat je doet omdat het van je wordt verwacht. We zien dat ook terug in het percentage jongeren dat in de hemel en de hel gelooft, respectievelijk 74 en 29 procent, tegenover 45 en 10 procent van de 65-plussers.

2. Inleiding

2.1 Achtergrond

Een op vijf Nederlanders is katholiek¹. Hiermee vormen katholieken de grootste religieuze groep van de Nederlandse bevolking. Wel neemt het percentage katholieken al decennialang gestaag af. In 1990 behoorde een op drie Nederlanders bijvoorbeeld nog tot het katholieke volksdeel. Ook ligt de religieuze betrokkenheid van katholieken beduidend lager dan bij protestanten, en elk jaar daalt het katholieke kerkbezoek met zo'n 5 procent²

Anderzijds is de katholieke kerk volop betrokken in het maatschappelijk debat. Zo riep de paus ertoe op zich te laten vaccineren tegen het coronavirus. Maar ook over ethische thema's zoals het homohuwelijk en het klimaat spreekt hij zich openbaar uit.

Dagblad Trouw publiceert een reeks artikelen over de staat van de katholieke kerk in Nederland. In het kader van deze serie heeft Trouw aan I&O Research gevraagd om een onderzoek uit te voeren naar het katholicisme in Nederland. Ondanks alle nieuwsgeving over het katholieke geloof is er op dit moment namelijk weinig zicht op de opvattingen van katholieken over de ontwikkelingen in hun kerk. Dagblad Trouw wil daarom graag te weten komen wat katholieken vinden van de staat van de katholieke kerk in Nederland.

2.2 Doel van het onderzoek

Het primaire doel van het onderzoek is om een representatief beeld te verkrijgen van de opvattingen en ervaringen van katholiek Nederland.

In het onderzoek komen onderwerpen zoals kerkgang, geloven in een god, betrokkenheid bij de kerk, het bisdom en de paus aan bod. Daarnaast bespreken we de toekomst van de katholieke kerk in Nederland. Een ander belangrijk onderdeel van het onderzoek gaat over actuele maatschappelijke onderwerpen zoals secularisering, uitingen van de paus in de media, kerksluitingen, acceptatie van zaken zoals homoseksualiteit en abortus, en vrouwelijke priesters.

De vragen rondom deze thema's legden we ook voor aan twee andere steekproeven (zie volgende alinea), om op die manier een vergelijking te kunnen maken tussen katholieken en andere mensen in Nederland.

¹ <https://longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2021/welk-geloof-hangen-we-aan/>

² <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/religie-in-nederland>

2.3 Methode van onderzoek en representativiteit

Methoden

Voor dit onderzoek maakten we gebruik van een online enquête, uitgezet in het I&O Research Panel. Er zijn drie verschillende groepen mensen ondervraagd.

- 1 Mensen die zichzelf op dit moment als actief katholiek beschouwen (n=894, hierna genoemd: **actieve katholieken**);
- 2 Mensen die katholiek zijn opgevoegd, maar zichzelf nu niet meer als actief katholiek beschouwen (n=1029, hierna genoemd: **voormalig katholieken**);
- 3 Een representatieve groep Nederlanders, ongeacht het geloof (n=1154, hierna genoemd: **Nederlanders algemeen**).

In februari 2021 is er in een screening (een korte vragenlijst) in het panel gevraagd naar religie. Op basis van deze screening wisten wij van 6.278 panelleden dat zij een katholieke opvoeding hadden gekregen en van 1.327 panelleden dat zij zichzelf als actief gelovige katholiek beschouwen. Op deze manier konden gericht actieve en voormalige katholieken benaderd worden.

De groep Nederlanders uit de algemene bevolking is ook geworven via het I&O Panel, maar werd uitgenodigd in het kader van onze maandelijkse opiniepeiling. In deze maandelijkse peiling kregen de respondenten een aantal vragen rondom geloof en specifiek het katholicisme in Nederland voorgelegd aan de respondenten, maar er kwamen ook andere onderwerpen aan bod.

Respons

Alle 'actieve katholieken' zijn benaderd om mee te doen aan het onderzoek (n=1327). Een even grote groep mensen met een katholieke opvoeding is benaderd (n=1500). Om zeker te stellen dat de juiste mensen meedoen aan het onderzoek, is aan het begin van de vragenlijst nogmaals gevraagd of de respondenten tot een van deze twee groepen behoorden. Uiteindelijk deden 894 (67,4%) actieve katholieken en 1.029 voormalig katholieken (68,6%) mee aan het onderzoek.

De totale respons is voldoende om betrouwbare uitspraken te doen met een onnauwkeurigheidsmarge van 3 procent. Met een nauwkeurigheidsmarge van 3 procent zal de werkelijkheid bij een uitkomst van 50 procent ergens tussen de 47 en 53 procent liggen.

Weging

Voor dit onderzoek beoogden wij een zo representatief mogelijke steekproef. Dat wil zeggen: representatief voor alle katholieken in Nederland en voor alle voormalig katholieken in Nederland.

- Het CBS beschikt over informatie van katholieken op basis van de volgende kenmerken: geslacht, leeftijd en opleiding³. Omdat de verhoudingen tussen deze drie kenmerken niet bekend zijn, is onze steekproef achteraf gewogen op randtotalen. Hiermee is de steekproef zo goed als mogelijk representatief voor de katholieken in Nederland. Of de steekproef ook representatief is voor andere achtergrondkenmerken, zoals de regio, is niet bekend;

³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2020/religie-in-nederland/3-religieuze-betrokkenheid-naar-achtergrondkenmerken>

- De demografische kenmerken van ‘voormalig katholieken’ in Nederland zijn niet bekend. Daarom hebben wij vooraf, in een dataset die representatief is voor heel Nederland (geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau) onderzocht hoe de achtergrondkenmerken voor voormalig katholieken eruitzien. Dit is als uitgangspunt genomen voor het trekken van een steekproef van voormalig katholieken. Na de dataverzameling is de steekproef nogmaals gewogen op deze kenmerken.

De derde groep is representatief voor kiesgerechtigde Nederlanders van 18+. Deze steekproef wordt zo getrokken dat alle groepen wat betreft geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau er representatief in zitten. Na de datacollectie werden de onderzoeksresultaten nog eens gewogen op dezelfde variabelen en op de stem bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021. Deze weging wordt uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard.

2.4 Leeswijzer

In dit rapport worden verschillen op basis van verschillende achtergrondkenmerken uitgelicht. Per vraag kunnen dit andere kenmerken zijn. In dit onderzoek maken we regelmatig een uitsplitsing naar leeftijd. Het gerealiseerde aantal respondenten per leeftijdscategorie is weergegeven in tabel 1. Het aantal deelnemende actieve katholieken tussen 18-34 jaar (n=45) is relatief beperkt in vergelijking met de andere groepen. Dat is niet vreemd: betrokkenheid bij de katholieke kerk is onder jongeren lager dan onder ouderen. Desondanks moeten de resultaten voor deze leeftijdsgroep gezien dit aantal als indicatief worden beschouwd.

Tabel 1. Aantal respondenten per leeftijdscategorie voor de drie doelgroepen van het onderzoek

	Actieve katholieken	Voormalig katholieken	Nederlanders algemeen
18-34	45	109	209
35-49	90	136	157
50-64	244	396	307
65+	515	388	267
Totaal	894	1.029	1.154

Bij elke figuur in dit rapport staat aangegeven hoeveel antwoorden gegeven zijn: ‘n=50’ betekent dat 50 mensen geantwoord hebben. Alle vragen waren ‘verplicht’ om in te vullen, maar bijna altijd was er een ‘dat wil ik niet zeggen’ of ‘weet ik niet’ optie.

Opbouw

In hoofdstuk 3 behandelen we onderwerpen die te maken hebben met het eigen geloof: kerkgang, God, en redenen om naar de kerk te gaan. Hoofdstuk 4 gaat over de ervaringen van katholieken met priesters uit het buitenland. In hoofdstuk 5 gaat het over financiën: het doneren aan de katholieke kerk en de verwachtingen met betrekking tot de financiële situatie in de toekomst. Het laatste hoofdstuk is gericht op de attitudes van katholieken, voormalig katholieken en Nederlanders uit de algemene bevolking ten opzichte van de katholieke kerk in Nederland.

3. Katholicisme in Nederland

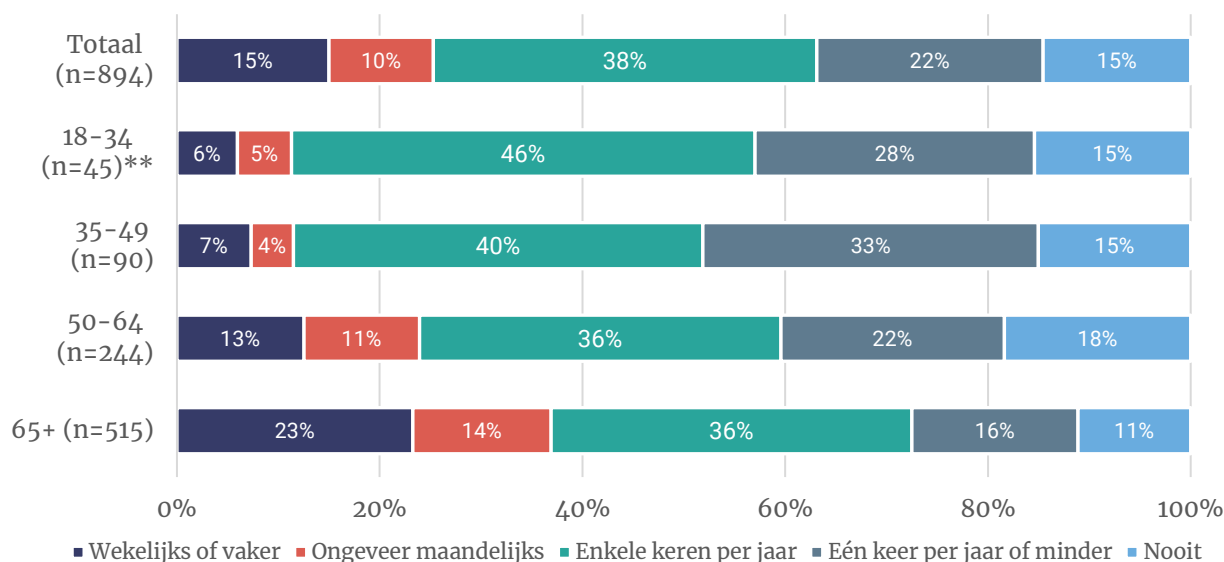
Dit hoofdstuk gaat over kerkgang, betrokkenheid bij de kerk en de verwachtingen voor de toekomst. Een aantal vragen is ook voorgelegd aan mensen die een ander geloof aanhangen en/of aan mensen met een katholieke opvoeding, die zichzelf nu niet meer als actief katholiek beschouwen. Waar mogelijk vergelijken we deze antwoorden met elkaar (zie paragraaf 2.3 voor een uitgebreide uitleg).

3.1 Kerkgang en betrokkenheid

Frequentie kerkgang neemt toe met leeftijd

We vroegen aan actieve katholieken of en hoe vaak ze fysiek naar de kerk gaan. Ongeveer een op zeven (15%) katholieken gaat nooit fysiek naar de kerk. Naarmate men ouder is gaat men frequenter naar de kerk. Van de 65-plussers gaat een kwart (23%) elke week en nog eens 14 procent ongeveer een keer per maand⁴.

Figuur 1. Gaat u wel eens naar de kerk, en zo ja, hoe vaak?* Totaal en uitgesplitst naar leeftijdsgroep (basis: actieve katholieken, n=894).

*De respondenten kregen voorgelegd: Denk bij het beantwoorden van deze vraag aan een situatie waarin uw kerkgang niet gehinderd zou worden door coronamaatregelen. **Vanwege het relatief kleine aantal in deze groep moeten de resultaten als indicatief worden beschouwd.

In dit onderzoek is 55 procent getrouwd, 18 procent heeft een relatie, 13 procent is single, 8 procent is weduwe of weduwnaar en 7 procent is gescheiden. Katholieken met gezinsleden gaan vaak met hun gezinsleden naar de kerk. Meestal met de partner (42%), maar ook wel met de ouders (13%) en/of kinderen (12%). Drie op tien gaan alleen (29%).

⁴ Volgens de laatste cijfers van het CBS gaat 13% van de katholieken maandelijks of vaker naar de kerk. In dit onderzoek is dat 25%. Dit verschil kan waarschijnlijk toegeschreven worden aan de inclusiecriteria van dit onderzoek: alleen mensen die zichzelf als actief katholiek beschouwen doen mee.

Helpt katholieken kijkt wel eens naar mis op televisie of internet

Het aandeel actieve katholieken dat wel eens een mis online of op televisie bijwoont (50%) ligt lager dan het aandeel dat wel eens naar een fysieke kerk gaat (85%).

Tabel 2. Gaat u wel eens naar de kerk, en zo ja, hoe vaak? Kunt u deze vraag beantwoorden voor een fysieke kerk en voor een mis op internet of televisie? (n=894)

	Fysieke kerk	Mis online/televisie
Nooit	15%	50%
Niet meer dan 1 keer per jaar	22%	18%
Meerdere keren per jaar	38%	18%
Ongeveer maandelijks	10%	5%
Wekelijks of vaker	15%	8%

De respondenten kregen voorgelegd: Denk bij het beantwoorden van deze vraag aan een situatie waarin uw kerkgang niet gehinderd zou worden door coronamaatregelen.

Na corona gaat kwart katholieken minder vaak naar de kerk

De kerkgang in Nederland is al decennia dalende. Het lijkt er niet op dat aan deze daling een einde komt. Hoewel het merendeel van de actieve katholieken (65%, tabel 3) verwacht dat zij na de coronacrisis even vaak naar de kerk zullen blijven gaan, denkt ook een kwart (24%) minder vaak te gaan of helemaal niet meer (4%). Dit is beduidend meer dan het aandeel dat verwacht meer te gaan (7%). Verwachten om niet meer naar de kerk te gaan wordt het meest genoemd door respondenten die al niet vaker dan één keer per jaar naar de kerk gingen.

Tabel 3. Denkt u dat u na de coronacrisis vaker of minder vaak naar een fysieke kerk gaat dan vóór de coronacrisis? (basis: katholieken die wel eens naar de kerk gaan, n=797)

	Totaal	16-34	35-49	50-64	65+
(veel) vaker	7%	10%	7%	5%	8%
even vaak	65%	57%	63%	69%	65%
(veel) minder vaak	24%	29%	25%	22%	23%
Ik ga dan niet (meer) naar de kerk	4%	3%	5%	3%	4%

3.1.1 Redenen om naar de kerk te gaan

Actieve katholieken gaan vooral naar de kerk om hun 'geloof te belijden' (33%), een 'traditie voort te zetten' (32%), vanwege 'het gemeenschapsgevoel' (27%) en om 'inspiratie op te halen' (26%, tabel 4). Van de actieve katholieken geeft 10 procent aan (nog) een andere reden te hebben om naar de kerk te gaan. 'Tot rust komen' en 'voor bezinning' komen vaker terug.

Voormalig katholieken gingen met name 'uit gewoonte' naar de kerk

Voormalig katholieken, die vroeger naar de kerk gingen, deden dat om andere redenen. Vooral 'uit gewoonte' (42%), om een 'traditie voort te zetten' (24%) of 'omdat het zo hoorde' (22%, tabel 4). Voormalig katholieken gingen dus overwegend niet naar de kerk uit intrinsieke motivatie, en deze redenen waren voor voormalig katholieken kennelijk onvoldoende om de kerkgang voort te zetten. Van de voormalig katholieken had 26 procent (nog) een andere reden om naar de kerk te gaan. In bijna alle gevallen was deze reden omdat het moest of werd verwacht van de ouders of een ander familielid. Ook dit heeft niet te maken met het geloof belijden.

Ter vergelijking hebben we ook gekeken naar de redenen van protestanten. Protestanten lijken de intrinsieke motivatie (het belijden van het geloof, contact met God), nog vaker te bezitten dan actieve katholieken. Ook noemen protestanten vaker dan actieve katholieken dat zij naar de kerk gaan om andere mensen te ontmoeten.

Tabel 4. Wat zijn (wat waren) voor u de belangrijkste redenen om naar de kerk te gaan? (maximaal 3 antwoorden mogelijk). Gesorteerd van meest genoemd naar minst genoemd door katholieken.

	Actief katholiek (n=797)	Voormalig katholiek (n=964)	Protestants* (n=54)
Mijn geloof belijden	33%	9%	52%
Traditie voortzetten	32%	24%	5%
Voor het gemeenschapsgevoel	27%	18%	22%
Inspiratie ophalen	26%	8%	24%
Voor troost	20%	4%	17%
Contact hebben met God	19%	3%	42%
Een goed mens willen zijn / een beter mens worden	17%	9%	11%
Een taak uitvoeren (werk/vrijwilligerswerk)	13%	7%	16%
Uit gewoonte	10%	42%	4%
Andere mensen ontmoeten	10%	5%	29%
Het doorgeven van het geloof aan mijn kinderen	9%	7%	8%
Omdat het zo hoort	7%	22%	10%
Biechten	1%	2%	3%
Een andere reden	10%	26%	3%

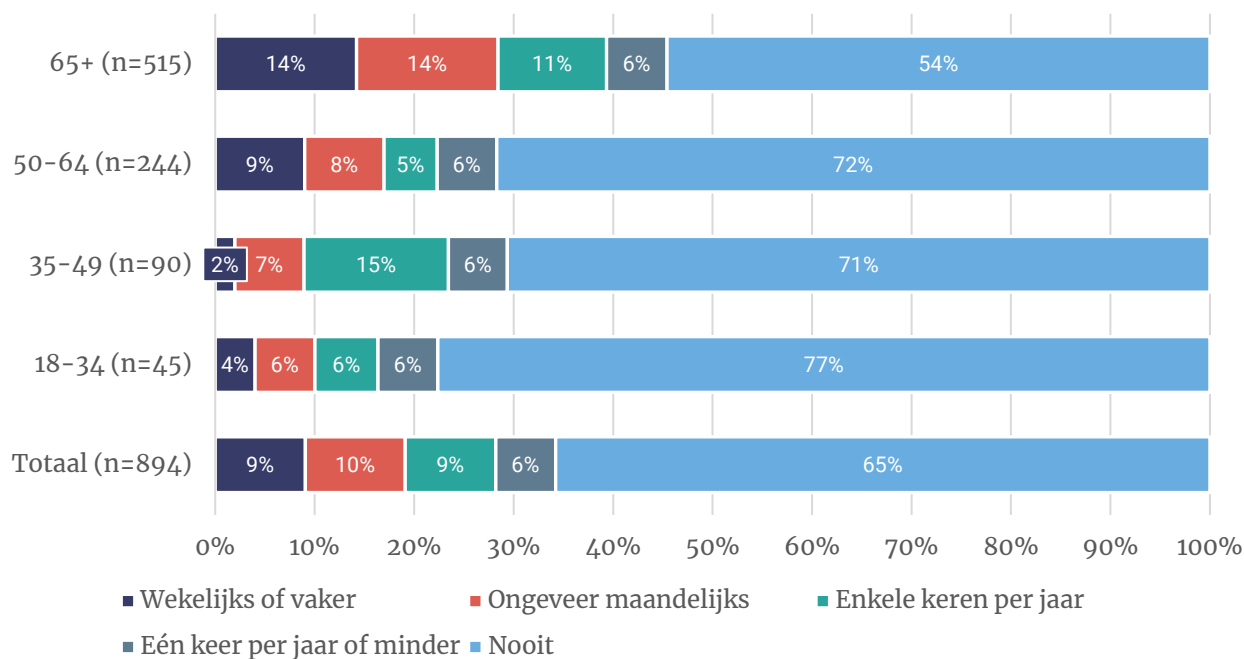
*vanwege het relatief kleine aantal protestanten in de steekproef moeten deze resultaten als indicatief worden beschouwd

3.1.2 Vrijwilligerswerk

De meeste actieve katholieken doen geen vrijwilligerswerk voor de kerk (65%).

Dit geldt voor alle leeftijdsgroepen, maar onder 65-plussers is het aandeel dat wel eens vrijwilligerswerk doet groter dan in de andere leeftijdsgroepen. In deze groep doet ook 14 procent nog wekelijks of vaker vrijwilligerswerk.

Figuur 2. Doet u werk of vrijwilligerswerk voor de katholieke kerk? Zo ja, hoe vaak? Totaal en uitgesplitst naar leeftijdsgroep (basis: actieve katholieken, n=894)

Ondersteunen tijdens mis meest voorkomende vrijwilligerswerk

De meest voorkomende soorten vrijwilligerswerk zijn 'ondersteunen tijdens de mis' (22%), 'collecteren' (11%), 'het schrijven, drukken of rondbrengen van het parochieblad' (9%) of 'het uitvoeren van een administratieve taak' (9%).

3.1.3 Geloven in god, de hemel en de hel

Onder de actieve katholieken gelooft 27 procent in God als een persoon die het hele leven bestuurt (tabel 5). Anderzijds geeft maar 1 procent aan helemaal niet in (een) God te geloven. Dat betekent dat God op meerdere manieren wordt gevoeld of ervaren. Dit geldt ook voor de katholieken die niet of weinig frequent naar de kerk gaan.

Tabel 5. Gelooft u in een persoonlijke God? Totaal en uitgesplitst naar leeftijd en frequentie kerkgang (basis: actieve katholieken, n=894)

	Ja, ik zie God als een persoon die ons hele leven bestuurt	Nee, ik denk dat God het goede is in ons leven	Nee, maar ik denk wel dat er iets is	Ik geloof niet in God	Geen van deze antwoorden is van toepassing	Weet ik niet
Totaal (n=894)	27%	34%	27%	1%	9%	3%
<i>Leeftijd</i>						
18-34 (n=45)	27%	33%	29%	2%	6%	2%
35-49 (n=90)	21%	30%	24%	1%	20%	3%
50-64 (n=244)	23%	35%	31%	1%	8%	2%
65+ (n=515)	32%	34%	24%	1%	5%	3%
<i>Kerkgang</i>						
Nooit (n=97)	36%	25%	24%	2%	9%	4%
1 keer per jaar of < (n=179)	20%	28%	40%	1%	8%	5%
Enkele keren per jaar (n=332)	20%	38%	30%	2%	8%	2%
ongeveer maandelijks (n=122)	28%	50%	14%	1%	5%	1%
wekelijks of > (n=164)	46%	30%	10%	0%	13%	2%

*Vanwege het relatief kleine aantal in deze groep moeten de resultaten als indicatief worden beschouwd.

Geloof in God hoger onder protestanten

Het geloof in een persoonlijke God is onder actieve katholieken (27%) lager dan onder protestanten (47%) en moslims (45%).

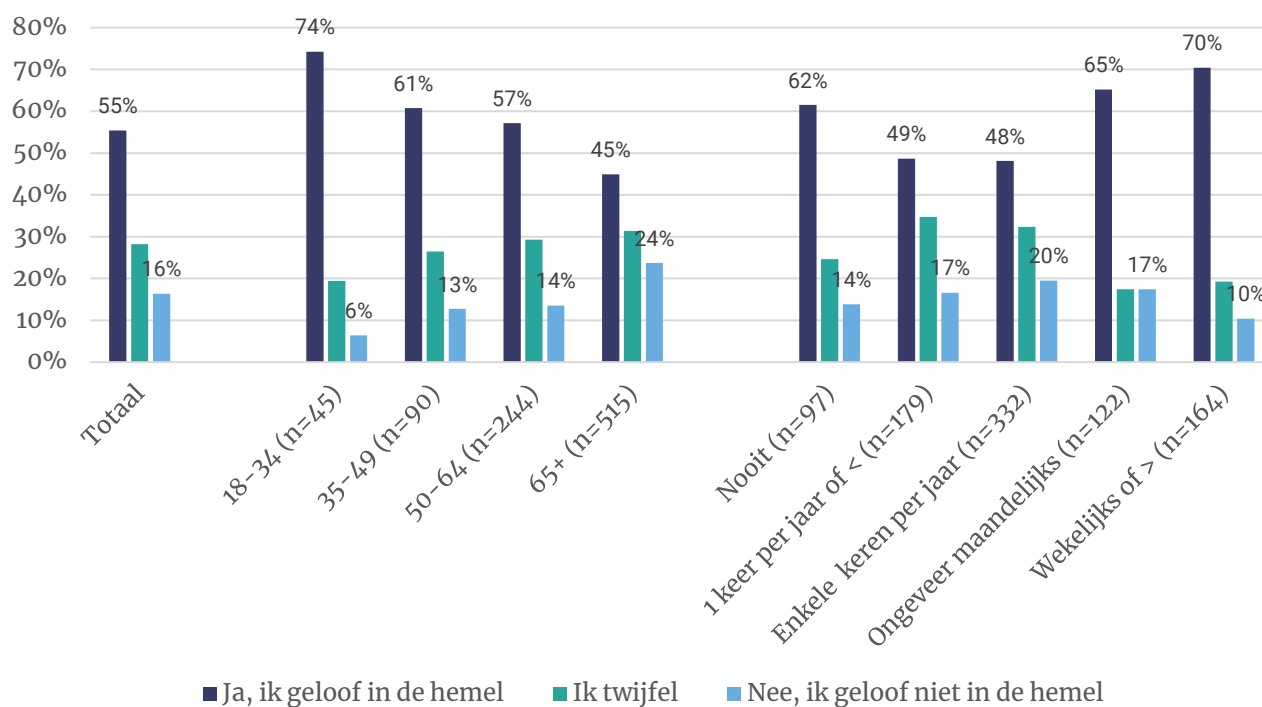
Tabel 6. Gelooft u in een persoonlijke God? (basis: actieve katholieken, n=894, protestanten, n=65; moslims, n=58, en Nederlanders algemeen, n=1110)

	Ja, ik zie God als een persoon die ons hele leven bestuurt	Nee, ik denk dat God het goede is in ons leven	Nee, maar ik denk wel dat er iets is	Ik geloof niet in God	Geen van deze antwoorden is van toepassing	Ik weet het niet
Katholiek	27%	34%	27%	1%	9%	3%
Protestants	47%	26%	10%	2%	9%	7%
Islamitisch	45%	10%	9%	0%	29%	7%
Nederlanders algemeen	14%	9%	21%	31%	17%	8%

Ruim helft katholieken gelooft in hemel

Meer dan de helft van de katholieken (55%) gelooft in de hemel (figuur 3). Ter vergelijking: onder het algemene Nederlandse publiek is dit 27 procent. Dit percentage neemt af naarmate de leeftijd toeneemt. Hetzelfde geldt voor het geloven in de hel: juist jongere katholieken geloven vaker in de hel dan de oudere. Naarmate men vaker naar de kerk gaat wordt het geloof in de hemel en de hel groter. De uitzondering daarop zijn de katholieken die nooit naar de kerk gaan.

Figuur 3. Gelooft u in de hemel? Totaal, naar leeftijd en frequentie van kerkgang (basis: actief katholieken, n=894)

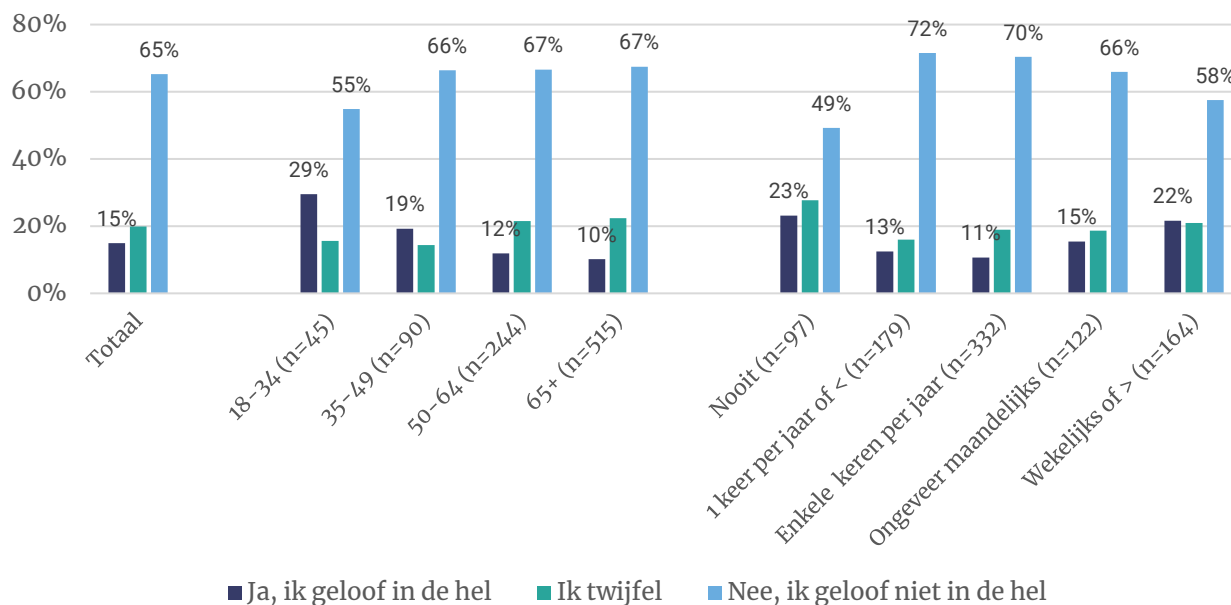
De groep 18-34-jarigen is relatief klein (n=45) en de resultaten moeten daarom met enig voorbehoud geïnterpreteerd worden.

Geloof in hel lager dan geloof in hemel

Het geloof in de hel (15%, figuur 4) ligt vele malen lager dan het geloof in de hemel (55%). Wel zien we dezelfde patronen als het gaat om leeftijd en frequentie van kerkgang: het geloof in de hel neemt af met de leeftijd en toe met een frequentere kerkgang.

Onder het algemene Nederlandse publiek ligt het geloof in de hel op 17 procent. Dat is dus ongeveer gelijk aan het percentage katholieken dat in de hel gelooft.

Figuur 4. Geloof u in de hel? (basis: actief katholieken, n=894) Totaal, naar leeftijd en frequentie van kerkgang

De groep 18-34-jarigen is relatief klein (n=45) en de resultaten moeten daarom met enig voorbehoud geïnterpreteerd worden.

3.2 Redenen om niet meer bij de katholieke kerk te willen horen

Voor voormalig katholieken was de meest voorkomende reden om niet meer bij de katholieke kerk te horen het verliezen van het geloof (42%). Standpunten van de kerk over verschillende thema's, zoals homoseksualiteit en vrouwenrechten, zijn ook vaak genoemde redenen om niet meer bij de katholieke kerk te willen horen (tabel 7).

Tabel 7. Wat waren voor u redenen om niet meer bij de katholieke kerk te willen horen? (basis: voormalig katholieken; n=1029)

	%
Ik geloof(de) niet meer	42%
Ik geloofde alleen omdat mijn ouders dat van mij verwachtten	29%
Vanwege standpunten van de katholieke kerk over homoseksualiteit	28%
Vanwege het misbruik binnen de katholieke kerk	26%
Vanwege standpunten van de katholieke kerk over voortplanting	23%
Vanwege standpunten van de katholieke kerk over vrouwenrechten	19%
Vanwege standpunten van de katholieke kerk over euthanasie	18%
Ik vond het katholieke geloof te negatief voor mij	8%
Ik heb zelf een nare ervaring opgedaan binnen de katholieke kerk	3%
Het kostte mij te veel tijd	2%
Vanwege standpunten van de katholieke kerk over corona en vaccinaties	1%
Het kerkgebouw ligt te ver weg	1%
Vanwege standpunten van de katholieke kerk over het klimaat	0%
Andere reden	24%
Ik weet het niet/ik wil het niet zeggen	4%

Er zijn verschillen tussen mensen die minder dan 10 jaar geleden en langer dan 10 jaar geleden gestopt zijn met zichzelf als actief katholiek te beschouwen: mensen die korter dan 10 jaar geleden gestopt zijn gaven vaker als reden 'vanwege de afstand naar het kerkgebouw' en 'vanwege het misbruik binnen de katholieke kerk' en zeiden minder vaak 'ik geloofde alleen omdat mijn ouders het van mij verwachtten'.

3.3 Verbondenheid met de katholieke kerk

We vroegen aan actieve – en voormalige katholieken om een cijfer te geven aan *de mate van verbondenheid die zij voelen* met verschillende instituten en organisaties. Het gaat dus niet om een beoordeling van een persoon of een instantie. Ter vergelijking namen we ook enkele niet-kerkelijke organisaties mee: de sportvereniging, politieke partij, milieuorganisatie of de ANWB.

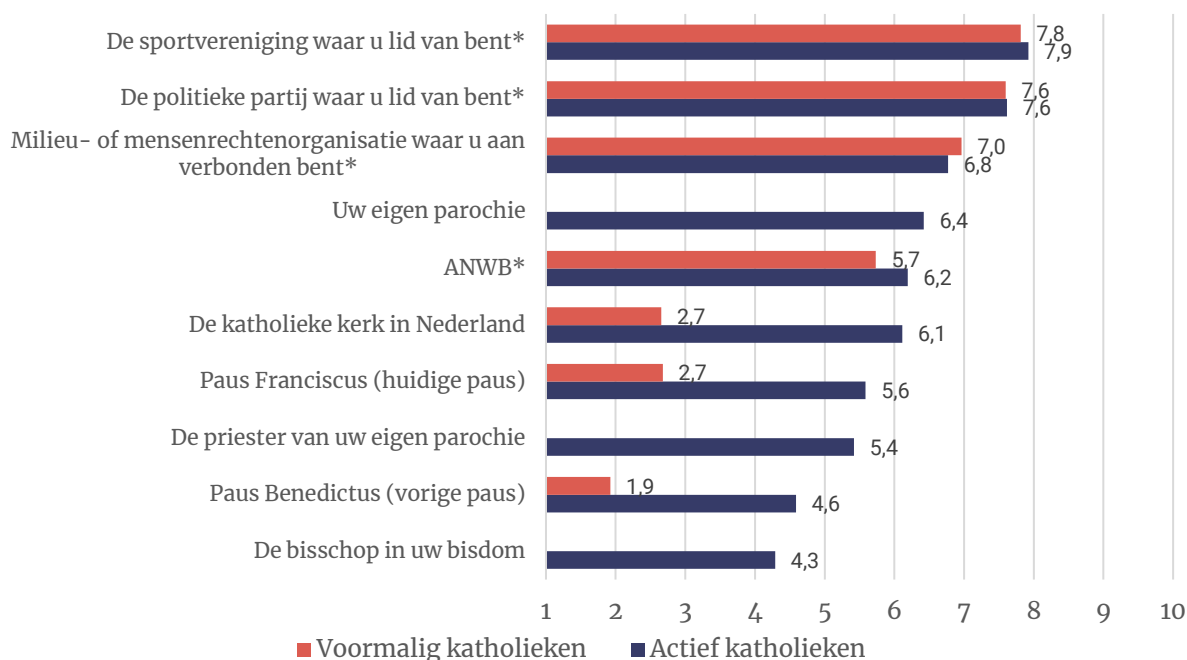
Verbondenheid met eigen parochie groter dan met eigen priester

De actieve katholieken voelen zich wat betreft de katholieke instituten het meest verbonden met hun eigen parochie (gemiddeld 6,4), gevolgd door de katholieke kerk in Nederland (6,1; figuur 5). Er zijn wel verschillen naar frequentie van kerkgang. Zo geven katholieken die niet vaker dan één keer per jaar naar de kerk gaan voor de verbondenheid met de eigen parochie gemiddeld een 5,2, terwijl dit voor de katholieken die wekelijks of vaker gaan een 8,5 is. Voor de verbondenheid met de katholieke kerk in Nederland is het respectievelijk 5,4 tegenover 7,6.

De verbondenheid met de priester van de eigen parochie is daarentegen lager, en het minst voelen de katholieken zich verbonden met de bisschop van het bisdom. Meer dan de helft van de katholieken (54%) geeft ook aan de naam van de bisschop niet te kennen. De verbondenheid met de paus is ook hoger, en ook veel meer katholieken weten wie de huidige paus is (74%). Voormalig katholieken voelen nog nauwelijks verbinding met de katholieke instituten.

Vergeleken met andere organisaties waar men lid van kan zijn is de verbondenheid van katholieken met de katholieke instituten lager. Eerder zagen we (tabel 4) dat maar een kwart van de katholieken de kerk bezoekt voor het gemeenschapsgevoel.

Figuur 5. In welke mate voelt u zich verbonden met onderstaande instituten/organisaties? Gemiddeld cijfer per groep (basis: actief katholieken, n=894 en voormalig katholieken, n=1029)

We vroegen respondenten een cijfer te geven (1-10) voor de mate van verbondenheid die zij voelen met de verschillende instituten en organisaties. In de figuur staat per organisatie/instituut het gemiddelde cijfer wat gegeven is door de groep
*Vraagstelling is alleen voorgelegd aan de respondenten die aangeven lid te zijn van een organisatie (sportorganisatie, n=607; politieke partij, n=206; milieuorganisatie, n=490; ANWB, n=1065).

3.4 Toekomst van de katholieke kerk

Van de actieve katholieken maakt 64 procent zich zorgen om de toekomst van de katholieke kerk. Onder voormalig katholieken is dit aandeel veel lager (29%). De zorgen gaan over verschillende dingen: het voortbestaan van het geloof, het aantal katholieken, het behoud van de gebouwen, de standpunten van de kerk, de aansluiting bij de huidige maatschappij en de opkomst van andere geloven. In onderstaand kader worden enkele toelichtingen weergegeven.

Figuur 6. Maakt u zich zorgen over de toekomst van de katholieke kerk? Zo ja, waarover?

- “Dat er veel te weinig gelovigen en/of priesters overblijven om een goede gemeenschap te zijn.”
- “Het voortbestaan. Er verdwijnt iets vertrouwds.”
- “Dat andere geloven meer volgelingen krijgen.”
- “Het trage tempo waarin aansluiting wordt gevonden bij onze veranderende samenleving.”
- “Dat de leiding (de kardinalen en beleidsmakers in Rome) zover van de leefwereld van de gewone mensen afstaan. Denk aan abortus en euthanasie. Dat zou gewoon toegestaan moeten worden.”
- “Het verdwijnen van kerkgebouwen en het tekort aan priesters.”
- “Jonge mensen hebben het tegenwoordig zo druk met allerlei materiele zaken, er blijft geen tijd over voor bezinning. Hier ligt een taak voor scholen, omroep, verenigingsleven.”
- “De katholieke kerk treedt te veel naar buiten vanuit het instituut en te weinig vanuit verbinding zoeken. De jeugd moet terugkeren in de kerk op een of andere manier.”

Kwart katholieken niet positief over toekomst katholieke kerk

Lang niet alle katholieken kijken positief naar de toekomst van de katholieke kerk. Van hen denkt bijna een kwart dat de katholieke kerk over 25 jaar waarschijnlijk (29%) of zeker (2%) niet meer van betekenis is (tabel 8). Verder kijkend in de toekomst groeit het aandeel dat er ‘zeker van is’ dat de kerk niet meer van betekenis zal zijn naar 13 procent.

Actieve katholieken hebben meer vertrouwen in de toekomst dan voormalig katholieken. Meer dan de helft van hen denkt dat de katholieke kerk over 25 jaar waarschijnlijk niet (49%) of zeker niet (7%) meer van betekenis is. Ook bij het algemene Nederlandse publiek denken meer respondenten dat de katholieke kerk over 25 en 50 jaar meer niet dan wel nog van betekenis is.

Tabel 8. Denkt u dat de katholieke kerk in Nederland over 25 jaar nog van betekenis is? En over 100 jaar?

	Actief katholieken (n=894)		Voormalig katholieken (n=1029)		Nederlanders algemeen (n=1154)	
	25 jaar	100 jaar	25 jaar	100 jaar	25 jaar	100 jaar
Zeker wel	15%	10%	2%	1%	4%	3%
Waarschijnlijk wel	44%	26%	31%	17%	30%	19%
Waarschijnlijk niet	29%	21%	49%	32%	34%	28%
Zeker niet	2%	13%	7%	28%	9%	20%
Weet ik niet	11%	29%	11%	22%	23%	30%

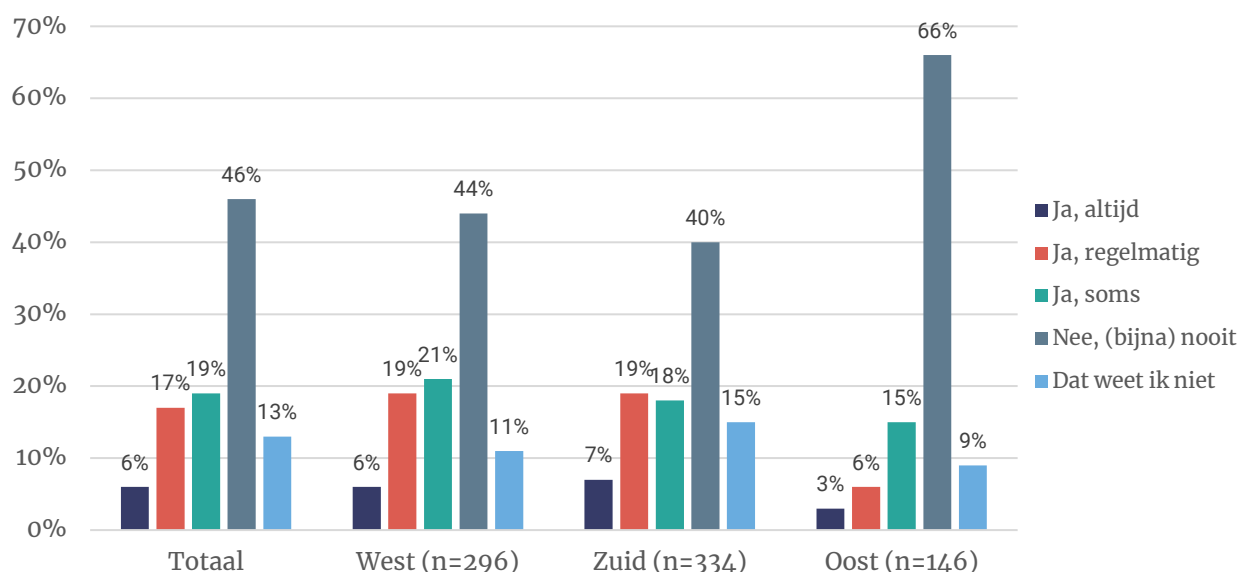
4. Priesters uit het buitenland

Het komt tegenwoordig voor dat de mis wordt gedaan door een priester uit het buitenland: priesters die speciaal naar Nederland komen om dit werk uit te voeren. In deze paragraaf bespreken we de ervaringen van katholieken hiermee.

Vier op tien kerkgaande katholieken ervaring met buitenlandse priester

Van de katholieken die wel eens naar de kerk gaan geeft 41 procent aan dat het in de parochie waar zij ter kerke gaan wel eens voorkomt dat een buitenlandse priester de mis leidt. In het oosten van Nederland komt dit minder vaak voor dan in het westen en zuiden van Nederland (Figuur 7).

Figuur 7. Komt het in de parochie waar u ter kerke gaat voor dat een buitenlandse priester de mis leidt?
Totaal (n=797) en naar regio*.

*Er zijn te weinig katholieke respondenten uit de regio Noord (n=21) om een betrouwbaar beeld te geven. Deze regio is daarom niet weergegeven in de tabel.

Priesters vooral uit Zuid-Amerika, India en Oost-Europa

Deze priesters zijn afkomstig uit alle delen van de wereld. Het vaakst komen de priesters uit India (24%), Zuid-Amerikaanse landen (26%) en Oost-Europese landen (18%). Er zijn wel verschillen per regio (tabel 9). Zo noemt maar 7 procent van de katholieken uit de regio West dat de priester uit India afkomstig is, terwijl 41 procent uit de regio Zuid dit noemt. Daarentegen is de priester in de regio West veel vaker afkomstig uit Zuid-Amerika (33%) dan in de regio Zuid (7%).

Tabel 9. Uit welk deel van de wereld of land is of zijn deze priester(s) afkomstig? Totaal (n=797) en naar regio*.

	Totaal	West (n=129)	Zuid (n=161)	Oost (n=42)
Zuid-Amerika	26%	33%	7%	22%
India	24%	7%	18%	41%
Oost-Europa	18%	26%	26%	10%
Afrika	14%	13%	18%	13%
Weet ik niet	11%	10%	13%	13%
Overig deel van Europa	7%	8%	8%	7%
Overig deel van Azië	7%	7%	20%	5%
Zuid-Europa	6%	13%	0%	1%
Filippijnen	6%	6%	7%	7%
Anders, namelijk	4%	7%	5%	2%
Noord-Amerika	1%	0%	2%	2%

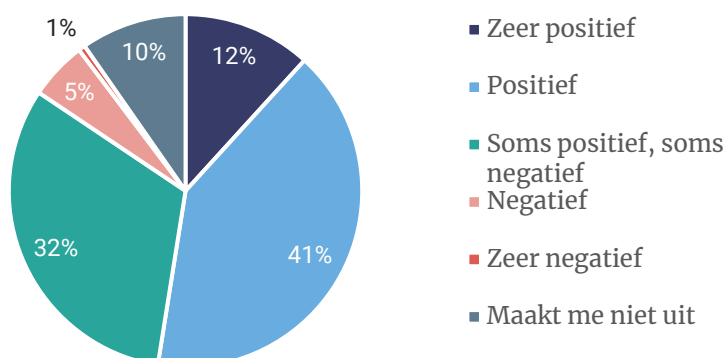
*Er zijn te weinig katholieke respondenten uit de regio Noord (n=21) om een betrouwbaar beeld te geven. Deze regio is daarom niet weergegeven in de tabel.

Als de kerkgaande katholieken moeten kiezen tussen hun eigen parochie met een buitenlandse priester of een parochie van vijf kilometer verderop met een Nederlandse priester dan kiest 75 procent direct voor de eigen parochie. Dat wijst erop dat katholieken veel waarde hechten aan hun eigen parochie. Voor een op de acht (12%) hangt het ervan af. Ze zeggen bijvoorbeeld dat het gaat om zijn toewijding, de verbinding met de mensen en om welke boodschap er wordt verkondigd. Welke nationaliteit de priester heeft wordt geen enkele keer genoemd.

De inzet van een priester wordt overwegend positief ervaren, maar er zijn ook barrières

Meer dan de helft van de katholieken die wel eens een mis volgde met een buitenlandse priester ervaart de inzet van deze priester (zeer) positief (53%).

Figuur 8. Hoe ervaart u het dat een buitenlandse priester de mis leidt? (basis: actieve katholieken die ervaring hebben met een buitenlandse priester; n=339)

Onder redenen voor een positieve of negatieve ervaring komt een aantal thema's vaker terug (figuur 9). Sommige katholieken bekijken de situatie erg praktisch. Zij vinden het jammer dat er geen Nederlandse priester is, maar zijn blij dat er wel iemand is die voor hun de mis komt doen. Een relatief vaak terugkerend thema is de taalbarrière. Aspecten die genoemd worden zijn de verstaanbaarheid zelf, maar ook het kunnen uitdrukken van het gevoel. Ook wanneer er een vertaling wordt gegeven kan de extra tijd die dit in beslag neemt een obstakel zijn. Sommige katholieken zien dat de priesters betrokken proberen te raken met de mensen en de Nederlandse cultuur. Dit wordt gewaardeerd, hoewel er wisselende ervaringen zijn met de mate waarin de priester daarin slaagt. Tegelijkertijd kunnen andere denkbeelden ook een bron van inspiratie zijn. Het laatste terugkerende thema is het ervaren dat sommige priesters uit het buitenland conservatiever zijn dan Nederlandse priesters. Katholieken vinden dit niet altijd aansluiten bij hun eigen overtuigingen.

Figuur 9. Hoe ervaart u het dat een buitenlandse priester de mis leidt? Kunt u dit toelichten?

Het is fijn dat er een priester is

- “Het is goed dat hij er is maar ook jammer dat er geen Nederlander te krijgen is.”
- “Begrijpelijk maar ook jammer dat zo weinig jonge Nederlandse mensen priester willen worden.”

Een slechte beheersing van de taal is een barrière

- “De verstaanbaarheid laat soms te wensen over, maar de intentie is goed.”
- “De viering wordt dan tussendoor steeds vertaald waardoor het erg lang duurt. Dan verlies ik mijn aandacht.”

Betrokkenheid levert veel op

- “Het zijn zeer gedreven en betrokken priesters, proberen echt vertrouwd te raken met de parochie en de mensen.”
- “Ik vind de nationaliteit niet belangrijk. Het gaat om zijn betrokkenheid.”
- “Het is een heel vriendelijk iemand die contact met mensen maakt, dat is een goede ervaring.”

Een andere cultuur kan een bron van inspiratie zijn

- “Het is een zeer innemende priester, die openstaat voor alle ervaringen die hij hier opdoet en goed is met mensen. Geeft ook een eigen ‘kleur’ aan de vieringen.”
- “Ben altijd nieuwsgierig naar andere culturen en vooral naar hun manier van geloven.”

Bekendheid met de Nederlandse cultuur is belangrijk

- “Het is gemakkelijker om met iemand die op dezelfde wijze en omstandigheden is opgegroeid te praten over problemen en geloofsbeleving.”
- “Positief omdat zij hun uiterste best doen ons voor te gaan in het geloof. En daarvoor hun vaderland hebben achtergelaten (omgekeerde “missie”). Wel is de taal en achterliggende andere cultuur soms een barrière.”

Conservatievere denkbeelden passen niet altijd bij de Nederlandse katholieke kerk

- “Interessante andere blik op zaken, maar vaak zijn ze nog conservatiever dan de gemiddelde Nederlandse priester (waar ik al moeite mee heb).”
- “Doorgaans strikt in de leer. In onze parochie doen we veel zelf, een buitenlandse priester begrijpt dit vaak niet, begrijpt de mensen niet. Stelt zich vaak autoritairder op.”

5. Financiën

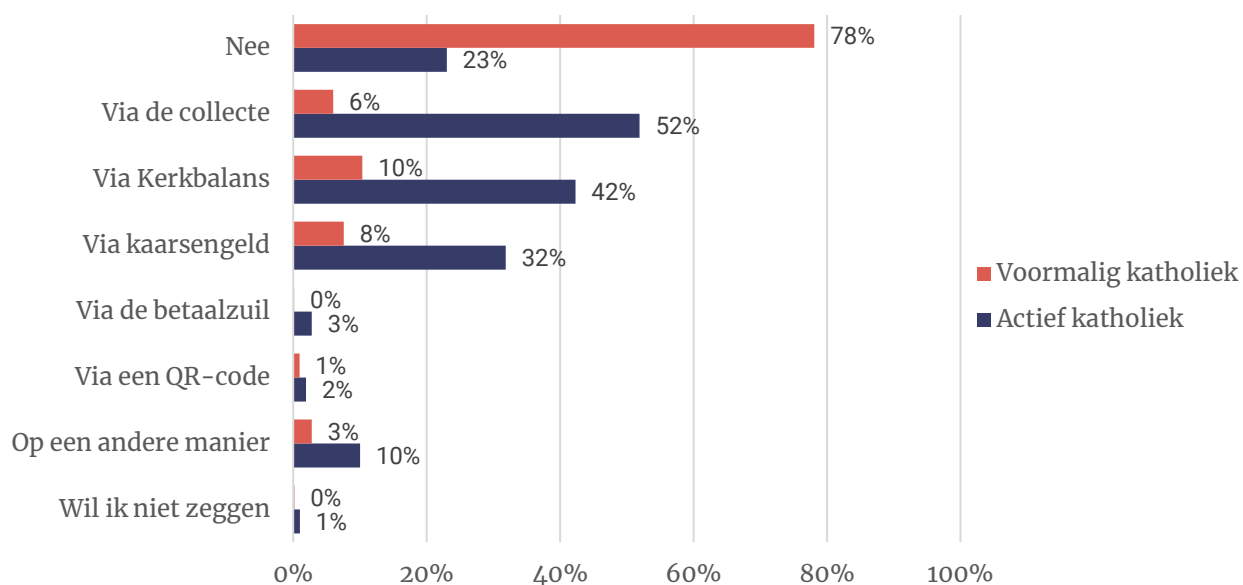
In dit hoofdstuk komen twee onderwerpen aan bod. Het eerste deel gaat over geld schenken aan de katholieke kerk. Deze vragen zijn voorgelegd aan zowel ‘actief katholieken’ als aan ‘voormalig katholieken’ (zie ook paragraaf 2.3). Het tweede deel van de vragen is alleen aan actief katholieken gesteld, en heeft betrekking op de financiële situatie van hun parochie.

5.1 Geld schenken

Het merendeel van de actieve katholieken heeft in het afgelopen jaar geld geschonken aan de katholieke kerk (76%). Men schenkt vooral via de collecte, Kerkbalans en het kaarsengeld (geld geven om een kaars aan te steken). ‘Digitale’ manieren, zoals via een QR-code of betaalzuil, worden door de katholieken nog nauwelijks gebruikt. Andere manieren zijn: via een vaste periodieke overschrijving, bijvoorbeeld maandelijks of jaarlijks; via een (eenmalige) extra donatie; of als een gezinsbijdrage.

Voormalig katholieken doneren – logischerwijs – vaker niet dan wel aan de kerk. Als ze het wel doen zijn – net als onder de actieve katholieken – Kerkbalans, collecte en kaarsengeld de meest gebruikelijke manieren.

Figuur 10. Heeft u in het afgelopen jaar geld geschonken aan de Rooms-Katholieke Kerk? (meerdere antwoorden mogelijk). Uitsplitsing naar actief (n=894) en voormalig katholiek (n=1029).

Hoogste schenkingen gedaan door 65-plussers

De bedragen van de schenkingen liggen, in de lijn der verwachting, hoger onder actieve katholieken dan onder voormalig katholieken. De bedragen variëren van enkele euro's naar honderden en soms wel duizenden euro's. Binnen deze twee groepen zijn er ook duidelijk verschillen naar leeftijd. De 65-plussers deden het afgelopen jaar de grootste donaties (tabel 10).

Tabel 10. Kunt u een schatting maken van het totale bedrag in euro's dat u in het afgelopen jaar (2021) heeft geschonken aan de Rooms-Katholieke Kerk? Actief katholiek en voormalig katholiek, naar leeftijd.

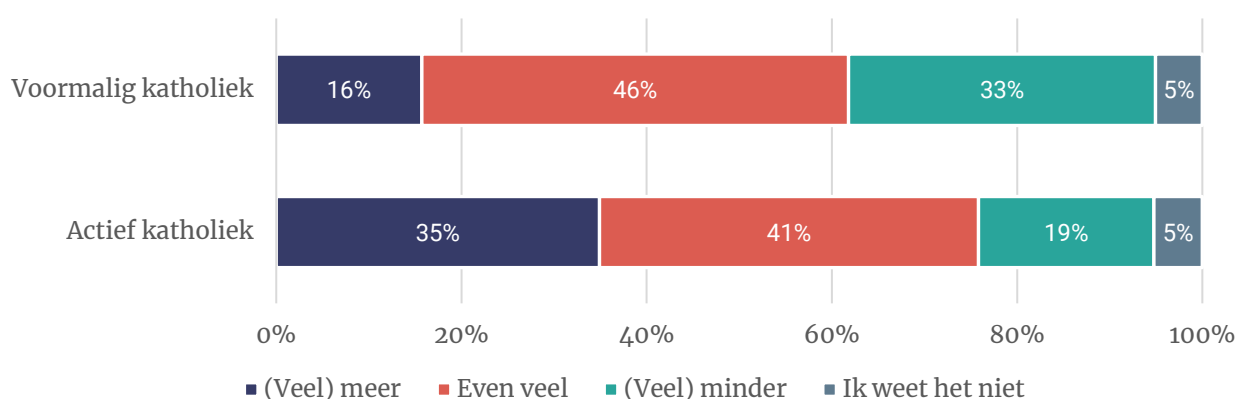
Aantal euro	Actief katholiek (n=535)*					Voormalig katholiek (n=179)*				
	Totaal	18-34	35-49	50-65	65+	Totaal	18-34	35-49	50-65	65+
1-20	19%	59%	22%	14%	6%	48%	92%	69%	51%	27%
21-75	23%	29%	25%	31%	17%	23%	8%	19%	37%	20%
75-200	33%	13%	34%	29%	43%	22%	-	12%	9%	41%
>200	24%	-	19%	26%	34%	6%	-	-	4%	12%
Mediaan**	100	10	93	100	150	25	5	10	20	100

*Niet alle actieve katholieken of voormalig katholieken die geld hebben geschonken konden een inschatting maken van de hoogte van de donatie. **De mediaan is het middelste bedrag in de rij van alle bedragen gesorteerd van klein naar groot. Het gemiddelde bedrag geeft, door een aantal zeer hoge donaties, een minder goed beeld.

Meer actieve katholieken verhoogden donatie

Van de actieve katholieken die geld schenken aan de kerk zegt 35 procent in de afgelopen tien jaar (veel) meer te zijn gaan geven. Dit is een groter aandeel dan het percentage dat zegt (veel) minder te zijn gaan geven. Onder de voormalig katholieken is het beeld precies omgekeerd. De financiële situatie van de katholieke kerk is op dit moment niet goed. Ondanks dat per saldo de meerderheid van de voormalige en actieve katholieken in ieder geval niet minder geld is gaan doneren, is het toch zorgelijk dat ook een noemenswaardige groep katholieken hun donaties terugschroefden.

Figuur 11. Geeft u meer of minder geld aan de kerk vergeleken met 10 jaar geleden? Uitsplitsing naar actief (n=714) en voormalig katholiek (n=215).

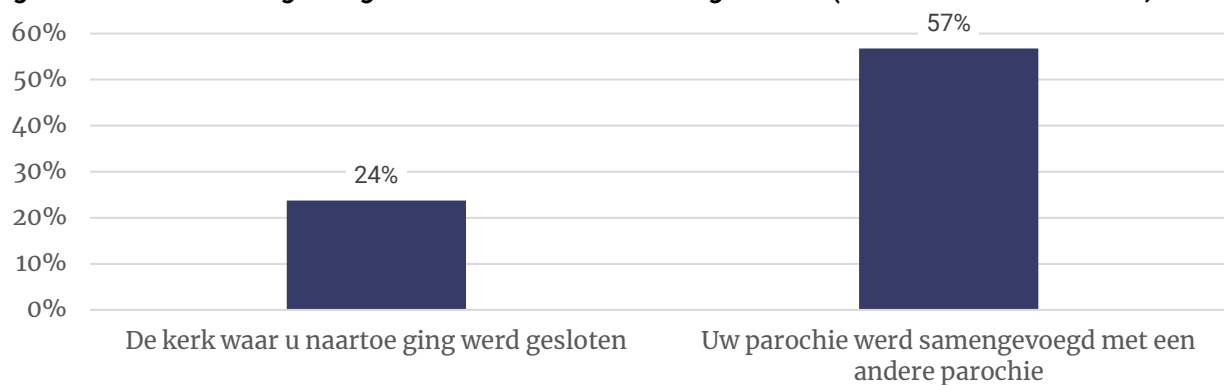

5.2 Inschatting financiële situatie parochie

Ruim helft katholieken maakte samenvoeging parochie mee

Meer dan de helft van de katholieken maakte mee dat de parochie waar zij toe behoorden werd samengevoegd met een andere parochie. Daarnaast werd bij een kwart van de katholieken de kerk gesloten.

Figuur 12. Heeft u de volgende gebeurtenissen wel eens meegemaakt? (basis: actieve katholieken, n=894)

Minderheid positief over financiën eigen parochie

Slechts een derde van de actieve katholieken denkt dat hun parochie over (ruim) voldoende middelen beschikt om haar voor de komende tien jaar te onderhouden (tabel 11). Het aandeel dat denkt dat er onvoldoende middelen zijn is in elke groep, wat betreft frequentie van kerkgang, groter dan het aandeel dat denkt dat er voldoende middelen zijn. De uitzondering zijn de katholieken die wekelijks of vaker naar de kerk gaan.

Dit zou te maken kunnen hebben met een beter inzicht in de financiële situatie van de parochie (% 'weet ik niet' is hoger onder minder frequente kerkgangers) maar wellicht ook met vertrouwen: de katholieken die de bovenstaande gebeurtenissen hadden meegemaakt denken vaker dat de parochie over onvoldoende middelen beschikt dan de katholieken die deze gebeurtenissen niet hadden meegemaakt.

Tabel 11. Denkt u dat uw parochie over voldoende financiële middelen bezit om haar voor de komende 10 jaar te onderhouden? Totaal en naar frequentie van kerkgang (basis: actieve katholieken, n=894)

	Totaal (n=894)	Nooit (n=97)	Niet vaker dan 1 keer per jaar (n=179)	Meerdere keren per jaar (n=332)	Ongeveer maandelijks (n=122)	Wekelijks of vaker (n=164)
Voldoende	31%	22%	28%	29%	35%	47%
Onvoldoende	42%	37%	37%	47%	46%	37%
Weet ik niet	27%	41%	36%	24%	19%	16%

6. Attituden ten opzichte van de katholieke kerk

In dit hoofdstuk vergelijken we antwoorden op stellingen tussen actieve katholieken, voormalig katholieken en Nederlanders uit de algemene bevolking (ongeacht geloof). De stellingen gaan over vertrouwen en de rol van de katholieke kerk in het maatschappelijk debat.

6.1 Attituden ten opzichte van het eigen geloof

Onderstaande stellingen werden alleen voorgelegd aan actief katholieken (tabel 12). Uit de antwoorden komt een matig bevlogen beeld naar voren. Maar 38 procent vertelt trots aan anderen dat hij of zij katholiek is, de actie- en geefbereidheid – in het geval de kerk in de problemen komt is niet al te hoog (resp. 29 en 36%) en maar 17 procent denkt dat Nederlanders vertrouwen hebben in de katholieke kerk. Enige troost: maar een klein deel (8%) denkt er wel eens over na om de katholieke kerk te verlaten.

Tabel 12. Kunt u aangeven in hoeverre het u hier mee eens of oneens bent? (basis: actief katholieken, n=894)

	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Weet ik niet
Ik vertel trots aan anderen dat ik katholiek ben	38%	46%	15%	1%
Als mijn kerk dreigt te worden gesloten, zou ik in actie komen om dat te voorkomen	29%	35%	30%	6%
Ik denk er wel eens over na om de katholieke kerk te verlaten	8%	15%	76%	1%
Ik vind het belangrijk om de pastoor te spreken	23%	40%	35%	1%
Ik denk dat de meeste mensen in Nederland vertrouwen hebben in de katholieke kerk in Nederland	17%	36%	42%	5%
Ik ben bereid meer geld aan de kerk te geven als mijn kerk daarmee voor sluiting wordt behoed	36%	33%	26%	5%

Van de katholieken die het belangrijk vinden om de pastoor te spreken geeft twee derde (67%) aan dat de pastoor ook voldoende tijd heeft. Een vijfde (20%) zegt dat de pastoor onvoldoende tijd heeft en de rest (13%) weet het niet.

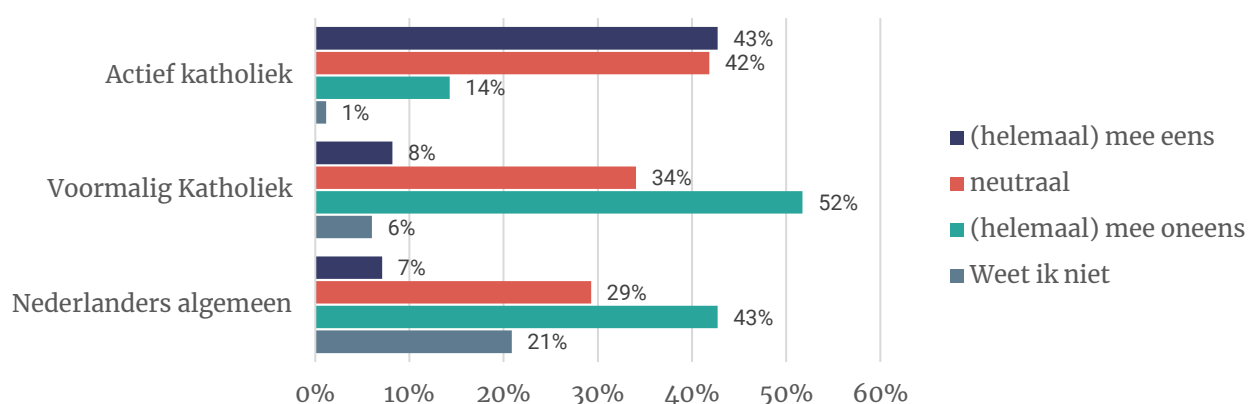
6.2 Attituden ten opzichte van de katholieke kerk

Weinig vertrouwen in de katholieke kerk

We zagen dat maar 17 procent van de actieve katholieken denkt dat Nederlanders vertrouwen hebben in de katholieke kerk. Dat lijken ze goed in te schatten. Van de Nederlanders bevolking heeft slechts 7 procent vertrouwen in de katholieke kerk in Nederland (figuur 13). Onder voormalig katholieken is dat 8 procent.

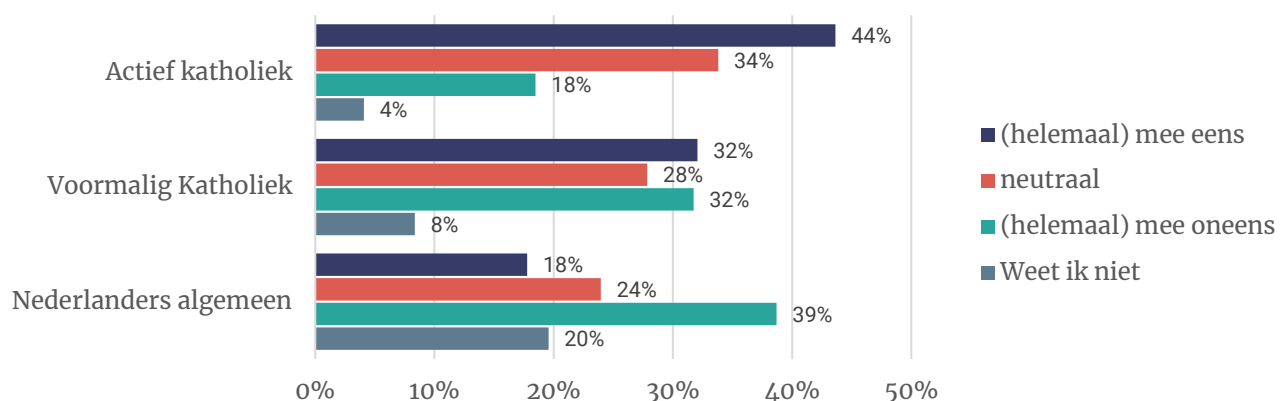
Ongeveer een op de zeven van de actieve katholieken (14%) heeft geen vertrouwen in de katholieke kerk in Nederland. In vergelijking met de voormalig katholieken (52%) en het Nederlands publiek (43%) is dit percentage nog relatief beperkt.

Figuur 13. Ik heb vertrouwen in de katholieke kerk in Nederland (basis: actief katholieken, n=894; voormalig katholieken, n=1029; Nederlanders algemeen, n=1154)

Actief katholieken vinden vaker dan voormalig katholieken en het algemeen Nederlands publiek dat de katholieke kerk zich meer zou moeten mengen in het maatschappelijk debat. Katholieken noemen maatschappelijke thema's als: armoedebestrijding, migratie, seksualiteit (LHTBIQ+), discriminatie en abortus, maar ook meer persoonlijke onderwerpen zoals: eenzaamheid, tolerantie, bezinning en geestelijke gezondheid.

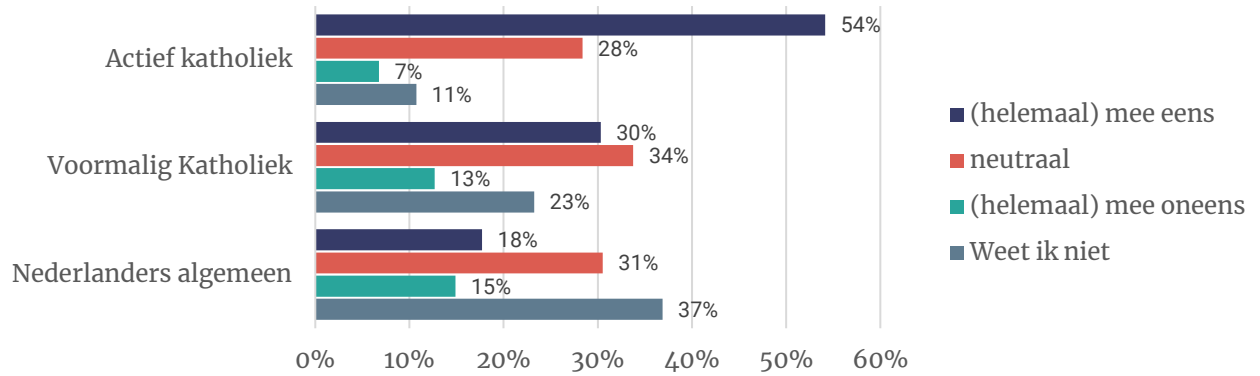
Figuur 14. De Nederlandse katholieke kerk zou zich meer moeten mengen in het maatschappelijk debat (basis: actief katholieken, n=894; voormalig katholieken, n=1029; Nederlanders algemeen, n=1154)

Kleine meerderheid katholieken positief over huidige paus

Meer dan de helft van de katholieken vindt dat het optreden van de huidige paus een positief effect heeft op de katholieke kerk in Nederland (54%, figuur 15).

Figuur 15. Het optreden van de huidige paus heeft een positief effect op de katholieke kerk in Nederland. (basis: actief katholieken, n=894; voormalig katholieken, n=1029; Nederlanders algemeen, n=1154)

Over de reactie van de paus op het seksueel misbruik binnen de katholieke kerk zijn de meningen minder positief. Een op de drie katholieken vindt dat de paus voldoende doet om het in de toekomst te voorkomen (33%), of dat de kerk in het algemeen goed om is gegaan met het seksueel misbruik (21%, tabel 13). Ook veel katholieken denken dat daardoor veel leden de kerk hebben verlaten, zelfs nog meer dan de voormalig katholieken en het algemeen publiek. In paragraaf 3.2 zagen we dat meer dan een kwart van de voormalig katholieken (deels) vanwege het misbruik de kerk had verlaten.

Voormalig katholieken en de Nederlanders uit de algemene bevolking vinden nog minder vaak dan actieve katholieken dat de paus nu voldoende doet om het misbruik in de toekomst te voorkomen of om de slachtoffers te ondersteunen (tabel 13).

Tabel 13. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

	Actief katholiek N=894	Voormalig katholiek N=1029	Nederlanders algemeen N=1154
De katholieke kerk is – nadat het bekend werd – op een goede manier omgegaan met het seksueel misbruik binnen de kerk			
Mee eens	21%	6%	7%
Neutraal	33%	21%	22%
Mee oneens	37%	61%	47%
Weet ik niet	9%	12%	25%
De berichten over seksueel misbruik binnen de kerk hebben ervoor gezorgd dat veel katholieken de kerk hebben verlaten			
Mee eens	69%	66%	46%
Neutraal	18%	13%	17%
Mee oneens	5%	6%	4%
Weet ik niet	8%	15%	33%
De huidige paus doet voldoende om seksueel misbruik binnen de katholieke kerk in de toekomst te voorkomen			
Mee eens	33%	12%	10%
Neutraal	35%	27%	25%
Mee oneens	15%	30%	25%
Weet ik niet	17%	31%	41%
De huidige paus doet voldoende om de slachtoffers van seksueel misbruik binnen de katholieke kerk te ondersteunen			
Mee eens	31%	11%	9%
Neutraal	35%	28%	26%
Mee oneens	18%	32%	25%
Weet ik niet	16%	29%	41%

Nederlandse katholieken overwegend progressief ingesteld

Het algemene beeld dat ontstaat uit de stellingen over standpunten van de kerk (tabel 14 op volgende pagina) is dat een groot deel van zowel actieve katholieken, als voormalig katholieken als Nederlanders uit de algemene bevolking vinden dat de kerk progressievere standpunten zou mogen innemen, als het gaat om huwelijken, abortus en euthanasie. Zo vindt 78 procent van de katholieken dat vrouwen ook priester moeten kunnen worden en 75 procent vindt dat relaties van homoseksuelen moeten kunnen worden ingezegend. Alleen over abortus zijn de meningen meer verdeeld, slechts een kleine meerderheid van de katholieken is het daarmee eens.

Voormalig katholieken zijn het nog vaker met deze stellingen eens dan actieve katholieken of Nederlanders in het algemeen. Dit is niet verrassend. Voor velen van hen waren standpunten van de kerk over deze onderwerpen juist de redenen om niet meer bij de katholieke kerk te willen horen. Het percentage dat vindt dat de leiding van de kerk met haar tijd meegaat sluit aan bij dit beeld: 14 procent van de katholieken en 4 procent van de voormalig katholieken is het hiermee eens.

Tabel 14. De laatste vragen gaan over een aantal actuele onderwerpen. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de volgende stellingen?

	Actieve katholieken (n=894)	Voormalig Katholieken (n=1029)	Nederlanders algemeen (n=1154)
Priesters moeten kunnen trouwen			
Mee eens	74%	87%	70%
Neutraal	15%	8%	13%
Mee oneens	9%	1%	3%
Weet ik niet	2%	3%	15%
Vrouwen moeten priester kunnen worden			
Mee eens	78%	89%	68%
Neutraal	12%	7%	13%
Mee oneens	8%	1%	5%
Weet ik niet	2%	3%	13%
De katholieke Kerk moet toestaan dat relaties van homoparen worden gezegend			
Mee eens	76%	84%	61%
Neutraal	13%	10%	16%
Mee oneens	9%	2%	9%
Weet ik niet	1%	3%	14%
De katholieke Kerk moet een progressiever standpunt innemen over abortus			
Mee eens	52%	71%	52%
Neutraal	29%	15%	20%
Mee oneens	14%	5%	9%
Weet ik niet	4%	9%	19%
De katholieke kerk moet euthanasie niet afwijzen, maar accepteren			
Mee eens	69%	84%	66%
Neutraal	20%	10%	14%
Mee oneens	9%	2%	8%
Weet ik niet	3%	3%	12%
Ouderen die vinden dat hun leven voltooid is, mogen met professionele hulp een einde aan hun leven maken			
Mee eens	65%	84%	68%
Neutraal	19%	10%	12%
Mee oneens	13%	3%	11%
Weet ik niet	3%	3%	9%
De leiding van de kerk gaat met haar tijd mee			
Mee eens	14%	4%	-
Neutraal	38%	16%	-
Mee oneens	44%	69%	-
Weet ik niet	4%	11%	-

Binnen de groep actieve katholieken zijn er ook verschillen in mening naar leeftijd. Niet voor alle, maar voor een aantal stellingen geldt dat het juist de oudere katholieken zijn die vaker dan de jongere katholieken een progressieve mening hebben. Zo blijkt dat de katholieken tot 50 jaar minder vaak vinden dan de katholieken vanaf 50 jaar dat priesters moeten kunnen trouwen. 65-plussers vinden het vaakst dat priesters moeten kunnen trouwen en dat de katholieke kerk moet toestaan dat relaties van homoparen worden gezegd, 35 tot 49-jarigen zijn het daar significant minder vaak mee eens.

Daarnaast laat tabel 15 ook zien dat 65-plussers vaker dan 35 tot 64-jarigen vinden dat de huidige paus voldoende doet om het seksueel misbruik in de toekomst te voorkomen en om de slachtoffers te ondersteunen.

Tabel 15. De laatste vragen gaan over een aantal actuele onderwerpen. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de volgende stellingen? % (helemaal) mee eens, uitgesplitst naar leeftijd (basis: actief katholieken, n=894)

	Totaal (n=894)	18-34 (n=45)	35-49 (n=90)	50-64 (n=244)	65+ (n=515)
De huidige paus doet voldoende om seksueel misbruik binnen de katholieke kerk in de toekomst te voorkomen	33	32	28	25	41
De huidige paus doet voldoende om de slachtoffers van seksueel misbruik binnen de katholieke kerk te ondersteunen	31	29	25	25	38
Priesters moeten kunnen trouwen	74	57	64	80	80
Vrouwen zouden ook priester moeten kunnen worden	78	77	67	77	84
De katholieke Kerk moet toestaan dat relaties van homoparen worden gezegd	76	75	68	77	80
De katholieke Kerk moet toestaan dat relaties van homoparen worden ingezegend	75	78	67	75	77
De katholieke Kerk moet een progressiever standpunt innemen over abortus	52	53	59	48	53
De katholieke kerk moet euthanasie niet afwijzen, maar accepteren.	69	66	66	70	70
Ouderen die vinden dat hun leven voltooid is, mogen met professionele hulp een einde aan hun leven maken	65	64	68	69	62
De leiding van de kerk gaat met haar tijd mee	14	19	17	15	11

Leeswijzer: de cellen per rij met een verschillende kleur verschillen statistisch significant van elkaar. Cellen zonder kleur (wit) verschillen niet van de cellen met een kleur. Bijvoorbeeld: 65-plussers vinden vaker dan 35-49-jarigen dat vrouwen priester moeten kunnen worden. 18-34-jarigen en 50-64-jarigen zitten daar tussenin.

6.3 Politieke voorkeur

De data voor dit onderzoek werd verzameld tussen 3 en 8 december 2021. Katholieken zouden – als er toen (3-8 december) verkiezingen zouden zijn – vaker op CDA stemmen dan voormalig katholieken en het algemene Nederlandse publiek. D66 is juist minder in trek.

Tabel 16. Als er nu verkiezingen voor de Tweede Kamer worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?

	Actieve katholieken (n=894)	Voormalig katholieken (n=1029)	Nederlanders algemeen (n=1154)
VVD	14%	17%	14%
D66	5%	9%	9%
PVV	9%	4%	8%
CDA	15%	4%	4%
SP	4%	5%	4%
PvdA	6%	9%	5%
GroenLinks	3%	8%	5%
Forum voor Democratie	1%	1%	2%
Partij voor de Dieren	2%	3%	4%
ChristenUnie	3%	0%	3%
Volt	3%	6%	5%
JA21	3%	3%	4%
SGP	0%	0%	2%
DENK			1%
50Plus	1%	0%	1%
BoerBurgerBeweging	5%	3%	5%
BIJ1	0%	1%	1%
Belang van Nederland (van Haga)	0%	0%	1%
Andere partij, namelijk:	2%	2%	2%
Blanco / ongeldig	1%	0%	0%
Weet ik (nog) niet	20%	20%	19%
Ik zou niet gaan stemmen	2%	2%	-
Wil ik niet zeggen	2%	1%	1%

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl